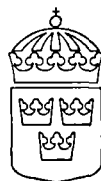

Regeringens proposition

1988/89:59

om ändringar i reglementet för allmänna
pensionsfonden, m. m.

Prop.
1988/89:59

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i
bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 10 november 1988.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Kjell-Olof Feldt

Propositionens huvudsakliga innehåll

Staten föreslås avveckla sitt aktieinnehav i Penningmarknadscentralen AB samtidigt som första, andra och tredje fondstyrelserna i allmänna pensionsfonden ges rätt att förvärva aktier i ett nytt aktiebolag med samma firma.

Vidare föreslås fondstyrelserna i allmänna pensionsfonden få möjlighet att förvärva fast egendom, tomträtt och bostadsrätt för att bereda bostad åt någon som är anställd hos en fondstyrelse.

Lag om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden

Härigenom föreskrivs att 12 och 15 a §§ lagen (1983:1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §¹

Varje fondstyrelse får placera de medel som styrelsen förvaltar

1. i obligationer utfärdade av staten, kommuner eller därmed jämförliga samfälligheter, Sveriges allmänna hypoteksbank, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, Svenska bostadskreditkassan, Svenska skeppshypotekskassan eller Skeppsfartens sekundärlånekassa eller av kreditaktiebolag som står under tillsyn av bankinspektionen,

2. i obligationer garanterade av staten, kommuner eller därmed jämförliga samfälligheter,

3. i obligationer och andra för den allmänna rörelsen avsedda skuldförbindelser som har offentlig utbudits av svenska bankaktiebolag, svenska fondkommissionsbolag, Sveriges investeringsbank aktiebolag eller Nordiska investeringsbanken med undantag av konvertibla skuldebrev, skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning och sådana obligationer med längre löptid än ett år, som har utfärdats av bankaktiebolag, sparbanker eller centrala föreningsbanker,

4. i andra skuldförbindelser utfärdade av

a) staten, kommuner eller därmed jämförliga samfälligheter, riksbanken, bankaktiebolag, sparbanker, centrala föreningsbanker eller andra kreditinrättningar som regeringen godkänner,

b) bolag, föreningar eller stiftelser som i 2 § första stycket 1 sägs, såvida staten, en kommun eller en därmed jämförlig samfällighet har iklätt sig borgen för förbindelserna,

c) svenska aktiebolag eller ekonomiska föreningar, utan borgensåtagande enligt b), till belopp som sammanlagt motsvarar högst fem procent av anskaffningsvärdet av de tillgångar som styrelsen förvaltar,

5. i skuldförbindelser utfärdade av en annan fondstyrelse *samt*

6. i fordringar hos kreditinrättningar i enlighet med bestämmelserna om återlån.

5. i skuldförbindelser utfärdade av en annan fondstyrelse,

6. i fordringar hos kreditinrättningar i enlighet med bestämmelserna om återlån *samt*

7. i aktier utgivna av PenningmarknadsCentralen PmC Aktiebolag.

15 a §²

En fondstyrelse får förvärva fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt för att bereda styrelsen lokaler för verksamheten.

En fondstyrelse får förvärva fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt för att bereda styrelsen lokaler för verksamheten *eller för att bereda bostad åt någon som är anställd hos fondstyrelsen.*

¹ Senaste lydelse 1987:1326.

² Senaste lydelse 1987:1326.

En styrelse får dessutom, för att tillgodose kravet på en ändamålsenlig förvaltning av de medel som styrelsen förvaltar, själv eller genom bolag som i sin helhet innehas av fondstyrelsen eller flera fondstyrelser gemensamt

1. förvärva och till nyttjande upplåta fast egendom eller tomträtt samt
2. förvärva samtliga aktier i ett bolag som har till ändamål att äga eller förvalta sådan egendom (fastighetsbolag).

Det sammanlagda värdet av varje fondstyrelses innehav av tillgångar som förvärvats enligt andra stycket får uppgå till ett belopp som motsvarar högst fem procent av det totala anskaffningsvärdet av de tillgångar som styrelsen förvaltar. Vid beräkningen skall tillgångar som förvärvats enligt 1 tas upp till anskaffningskostnaden och tillgångar som förvärvats enligt 2 till den andel av anskaffningskostnaderna för fastigheterna i bolaget som motsvarar styrelsens innehav av aktier i bolaget.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 10 november 1988

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Feldt, Sigurdsen, Hjelm-Wallén, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Hellström, Johansson, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén, Nordberg, Engström, Freivalds, Wallström

Föredragande: statsrådet Feldt

Proposition om ändringar i reglementet för allmänna pensionsfonden, m. m.

1 Bakgrund

Under 1980-talet har handeln med penningmarknadsinstrument fått stor omfattning. Med penningmarknadsinstrument avses statsskuldväxlar, riksobligationer, bankcertifikat, företagscertifikat, m. fl. värdepapper av löpande karaktär.

I och med ökningen av handeln med penningmarknadsinstrument har vissa administrativa problem uppstått. En viss tröghet i handeln uppstår t. ex. i de fall då köparen kräver leverans av värdepapper innan likvid erläggs. Ibland skall leverans ske från en depå till en annan. Eftersom samma papper kan köpas och säljas flera gånger under en och samma dag är denna hantering både tidskrävande och administrativt betungande. Ett annat och allvarigare problem som följer av den ökade handeln är säkerhetsrisker i samband med hanteringen. Detta gäller risker såväl för tillgrepp eller förlust vid förflyttningar mellan olika depåer som för obehörigt utnyttjande.

Mot denna bakgrund har under flera år diskuterats möjligheterna att skapa en svensk penningmarknadscentral med uppgift att för emittenters, placerares och fondkommissionärers räkning ha hand om administrativt av penningmarknadsinstrument genom att förvara, registrera, bevaka och på penningmarknaden omsätta värdepapper av löpande karaktär samt hantera likviden vid överlåtelse av dessa.

Ett förslag till organisation av en penningmarknadscentral presenterades för riksdagen i proposition 1984/85: 125 med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1984/85.

För ändamålet skulle ett särskilt aktiebolag, Penningmarknadscentralen AB, bildas med ett aktiekapital på 2 milj. kr. Aktierna avsågs till en del bli tecknade genom regeringens försorg och till andra delar av riksbanken, riksgäldskontoret, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa samt ett antal banker och fondkommissionsbolag. Ägarna skulle härutöver som säker-

het för bolagets förbindelser och i förhållande till var och ens ägarandel, lämna vissa garantiförbindelser.

Riksdagen biföll regeringens hemställan om bemyndigande att få vidta de åtgärder som behövdes för statens medverkan i en penningmarknadscentral och anvisade ett reservationsanslag på 240 000 kr. till teckning av aktier i bolaget (FiU 1984/85:26, rskr. 299).

Därefter bildades Penningmarknadscentralen AB men den avsedda verksamheten kom aldrig till stånd. Bland flera anledningar kan nämnas att de stora placerarna — allmänna pensionsfonden och de stora försäkringsbolagen — inte ansåg att de garantier bolaget kunde lämna för fullgörande av sina förpliktelser var tillfredsställande. Andra frågor som också vållade problem var förvaltarregistrering och likvidhantering.

De utvecklings- och avvecklingskostnader som uppstått i den gamla penningmarknadscentralen har fördelats mellan delägarna och uppgår för statens — genom regeringen — del till drygt 1,6 milj. kr. För detta ändamål har en av riksgälden — enligt det tidigare riksdagsbeslutet — utställd garantiförbindelse tagits i anspråk.

2 En ny penningmarknadscentral

På riksbankens initiativ bildades hösten 1986 ett konsortium bestående av riksbanken, riksgäldskontoret, Stadshypotekskassan, bankerna, försäkringsbolagen, allmänna pensionsfonden och fondkommissionsbolagen. Konsortiets uppgift var att finansiera en förstudie och en huvudstudie av hur en ny penningmarknadscentral (PmC) lämpligen skulle utformas.

Ett systemförslag har presenterats i form av en huvudstudie (PmC: Huvudstudierapport för en ny penningmarknadscentral. 1988-05-16.).

PmC skall enligt förslaget fylla fem huvudfunktioner för de i kontoform hanterade värdepapperen. PmC-systemet skall således:

- hantera handeln i värdepapper
- upprätthålla ett register åt värdepappersinnehavarna
- upprätthålla ett register över utfärdade värdepapper åt deltagande emittenter
- hantera likviderna för gjorda affärer inklusive emission, ränteutbetalning och inlösen
- svara för kontrollen av säkerheterna för medlemmarnas åtaganden och risker i PmC

Ett deltagande i PmC-systemet kräver medlemskap. Detta förutsätter bl. a. innehav av aktier i bolaget.

För att PmC skall kunna garantera betalningar krävs att medlemmarna ställer säkerheter i form av dels panträtt i förvärvsobjektet, dels tilläggs-panter för de ränterisker som PmC ikläder sig vid betalningsutfästelsen. PmC skall härutöver teckna en försäkring på 50 milj.kr. Om PmC:s eget kapital, jämte försäkringen, inte skulle täcka en förlust i PmC:s verksamhet utan att framkalla likvidationsplikt för bolaget, är medlemmarna ansvariga. Detta ansvar fördelas proportionellt mellan medlemmarna. Skulle

någon medlem inte kunna svara för sin andel fördelas bristen mellan övriga medlemmar.

För ändamålet skall ett nytt bolag benämnt PenningmarknadsCentralen PmC AB bildas i vilket den framtida verksamheten skall bedrivas.

Aktierna i PmC är dels A-aktier till ett nominellt värde av 56 milj. kr., dels B-aktier till ett nominellt värde av 90 milj. kr. Aktierna kommer att emitteras till 50% överkurs. Detta innebär att PmC:s eget kapital kommer att uppgå till totalt 219 milj. kr. varav 73 milj. kr. utgörs av en reservfond.

Mellan riksbanken, riksgäldskontoret, Stadshypotekskassan, allmänna pensionsfonden samt underkonsortier för bankerna, fondkommissionsbolagen resp. försäkringsbolagen avses ett konsortieavtal slutas.

Konsortiets uppgift är att överenskomma om konsortiets ställningstagande till frågor som skall avgöras på bolagsstämma. Parterna avses innehålla lika stora andelar av A-aktier och vara på motsvarande sätt representerade i konsortiet. Medlemmarna tecknar var och en lika stor andel av B-aktierna.

PmC:s verksamhet förutsätter särskild lagstiftning. Jag avser att föreslå regeringen att senare återkomma till riksdagen i denna fråga. Verksamheten är planerad att påbörjas den 1 juli 1990.

Den nya penningmarknadscentralen medför att aktieägarna i det gamla bolaget – däribland staten – bör avveckla sitt aktieinnehav.

Första, andra och tredje fondstyrelserna i allmänna pensionsfonden har hos regeringen hemställt om en ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden för att möjliggöra fondstyrelsernas engagemang i den nya penningmarknadscentralen.

I detta sammanhang bör ytterligare en smärre ändring i reglementet genomföras. Som anmälades i regeringens skrivelse 1987/88:174 med en redovisning av allmänna pensionsfondens verksamhet år 1987 bör fondstyrelserna ges möjlighet att förvärva fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt för att bereda bostad åt någon som är anställd hos en fondstyrelse.

3 Staten avvecklar innehav av aktier i Penningmarknadscentralen AB

Mitt förslag: Staten avvecklar det innehav av aktier i Penningmarknadscentralen AB som tecknats genom regeringens förslag.

Skälen för mitt förslag: Den ursprungliga penningmarknadscentralen har – som framgått tidigare – av olika anledningar aldrig drivit någon verksamhet. Inför bildandet av en ny penningmarknadscentral bör statens ägarengagemang i det äldre bolaget avvecklas.

4 AP-fonden får förvärva aktier i en ny penningmarknadscentral

Prop. 1988/89:59

Mitt förslag: Första, andra och tredje fondstyrelserna får, genom en ändring i allmänna pensionsfondens reglemente, rätt att förvärva aktier i en ny penningmarknadscentral.

Skälen för mitt förslag: Det ligger i hög grad i allmänna pensionsfondens intresse att det föreslagna handelssystemet för penningmarknadsinstrument kommer tillstånd, att det fungerar väl och att allmänna pensionsfonden från början ingår som medlem i den nya penningmarknadscentralen. En förutsättning för detta är att allmänna pensionsfonden får teckna aktier utgivna av PenningmarknadsCentralen PmC AB.

5 AP-fondens styrelser får förvärva bostäder åt sina anställda

Mitt förslag: AP-fondens styrelser får möjlighet att förvärva fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt för att bereda bostad åt någon som är anställd hos en fondstyrelse.

Skälen för mitt förslag: I regeringens skrivelse 1987/88:174 med en redovisning av allmänna pensionsfondens verksamhet år 1987 togs frågan om fondstyrelsernas möjlighet att förvärva bostäder åt anställda upp. På förekommen anledning konstaterade föredragande statsrådet att reglementet medgav styrelserna en relativt stor frihet när det gällde att utforma verksamheten och att det därför inte fanns skäl för att styrelserna, när det gällde att vidta olika personalpolitiska åtgärder, skulle ha mer begränsade möjligheter än t.ex. bankerna. För bankerna finns nämligen rätten att förvärva fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt för bostadsändamål åt anställda uttryckligen reglerad i 2 kap. 4 § 4 bankrörelselagen (1987:617).

Jag utgår från att det visserligen bara kan röra sig om undantagsfall men anser ändå att fondstyrelsens reglemente bör kompletteras med en bestämmelse motsvarande den som finns i bankrörelselagen.

6 Upprättat lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom finansdepartementet upprättats förslag till lag om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden.

7 Hemställan

Prop. 1988/89:59

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att avveckla de aktier i gamla Penningmarknadscentralen AB som staten tecknat genom regeringens försorg
2. anta förslaget till lag om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden.

8 Beslut

Regeringen ansluter sig till fördragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som fördraganden har lagt fram.